

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૨૮ ઓફ ૨૦૨૫

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૪૬ ઓફ ૨૦૨૫

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૮૭૫ ઓફ ૨૦૨૫

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૮૭૮ ઓફ ૨૦૨૫

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિખિલ એસ. કેરીયલ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

જીવન જ્યોતિ શિક્ષણ ટ્રસ્ટ દ્વારા ચલાવવામાં આવતુ

જીવન જ્યોતિ સહ-અધ્યાપન મંદિર

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી કોમલ એસ. દવે (૮૧૫૨) તરફે શ્રી સિદ્ધાર્થ દવે

શ્રી આદિત્ય પાઠક મદદનીશ સરકારી વકીલ પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨ માટે

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિખિલ એસ. કેરીયલ

તારીખ:૧૭/૦૬/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૨૮ ઓફ ૨૦૨૫ અને ૭૭૪૬ ઓફ ૨૦૨૫ ના અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી કોમલ દવેના બદલે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સિદ્ધાર્થ દવે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૮૭૫ ઓફ ૨૦૨૫ અને ૭૮૭૮ ઓફ ૨૦૨૫ ના અરજદારો તરફથી વિદ્વાન સુશ્રી શ્રુષ્ટિ થુલા તથા સામેવાળા – રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એ.જી.પી. મિ. આદિત્ય પાઠકની દલીલો સાંભળવામાં આવી.

૨. તમામ ચાર અરજીઓમાં એક જ સરખો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હોવાથી, સંબંધિત વકીલોની સંમતિથી તે તમામની સુનાવણી સંયુક્તપણે હાથ ધરવામાં આવે છે.

૩. તમામ ચાર અરજીઓમાં રાજ્યના એ નિર્ણયને પડકારવામાં આવ્યો છે જેમાં એવું નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર સંસ્થાઓ ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (ડી.એલ.એડ.) પ્રોગ્રામના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની ફાળવણી માટેની પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. અરજદાર સંસ્થાઓ એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અને પ્રાથમિક શિક્ષક તાલીમ પાઠ્યક્રમ ચલાવવા માટે રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ સાથે જોડાયેલી હોવાથી, ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના અભ્યાસક્રમ માટે રાજ્ય દ્વારા યોજાતી પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા માટે હકદાર હતી. એવું જણાય છે કે પ્રવેશ પ્રક્રિયા શરૂ થાય તે પહેલાં, એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા અનુક્રમે ૦૨.૦૪.૨૦૨૪ અને

૦૯.૦૯.૨૦૨૪ ના રોજ જાહેર નોટિસ બહાર પાડવામાં આવી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે, શિક્ષક શિક્ષણ સંસ્થાઓ (ટી.ઈ.આઈ.) ને શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ અને ૨૦૨૨-૨૦૨૩ માટે તેમનો પર્ફોર્મન્સ અપ્રેઝલ રિપોર્ટ (પી.એ.આર.) સબમિટ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૨૪ ની જાહેર નોટિસ દ્વારા, એન.સી.ટી.ઈ. એ ૦૯.૦૯.૨૦૨૪ થી ૧૦.૧૧.૨૦૨૪ સુધી પી.એ.આર. ના ઓનલાઈન સબમિશન માટેનો સમયગાળો નક્કી કર્યો હતો. એવું જણાય છે કે ત્યારબાદ, તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૨૪ ની જાહેર નોટિસ દ્વારા, એન.સી.ટી.ઈ. એ પી.એ.આર. ભરવા માટેનો સમયગાળો લંબાવીને ૩૧.૧૨.૨૦૨૪ કર્યો હતો.

૪. વધુમાં એવું જણાય છે કે તારીખ ૦૨.૦૪.૨૦૨૫ ની જાહેર નોટિસ દ્વારા, એન.સી.ટી.ઈ. એ અન્ય એક જાહેર નોટિસ બહાર પાડી હતી, જેના દ્વારા ટી.ઈ.આઈ. ને એ જાણ કરવામાં આવી હતી કે જે સંસ્થાઓએ સંબંધિત પ્રાદેશિક સમિતિ દ્વારા પી.એ.આર. ભરેલો નથી, તેમને એન.સી.ટી.ઈ. એક્ટ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૧૭(૧) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવી રહી છે, અને સદર કારણ દર્શાવો નોટિસ મળ્યા પછી, તમામ સંબંધિત ટી.ઈ.આઈ. એ ત્યારબાદ ૧૫ દિવસના સમયગાળાની અંદર ઓનલાઈન માધ્યમથી એન.સી.ટી.ઈ. ને જવાબ સબમિટ કરવાનો રહેશે. અરજદારોનો કેસ એ છે કે જ્યારે તેમણે વિવિધ કારણોસર એન.સી.ટી.ઈ. ને પી.એ.આર. સબમિટ કર્યા ન હતા, ત્યારે મે, ૨૦૨૫ ના મહિનામાં જારી કરાયેલા હુકમો દ્વારા, ખાસ કરીને

૨૪.૦૪.૨૦૨૫ અને ૦૯.૦૫.૨૦૨૫ ના રોજ, રાજ્ય સરકારે પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકની કચેરીના નાયબ નિયામક શિક્ષણ દ્વારા અન્ય બાબતોની સાથે સંસ્થાઓને એ જાણ કરી હતી કે સંબંધિત સંસ્થાઓએ તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૨૪ ની જાહેર નોટિસ વગેરે મુજબ પર્ફોર્મન્સ અપ્રેઝલ રિપોર્ટ ભર્યો નથી અને એન.સી.ટી.ઈ. ને સબમિટ કર્યો નથી, તેથી, સંબંધિત સંસ્થાઓને ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના પ્રોગ્રામ માટેની પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાથી પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે. અરજદારો આવા હુકમોથી વ્યથિત થઈને, તેને આ કોર્ટ સમક્ષ પડકાર્યા છે.

૫. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલો પડકારવામાં આવેલા હુકમોને એ રજૂઆત સાથે આહ્વાન કરે છે કે એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા ૦૯.૦૯.૨૦૨૪ અને ૧૦.૧૨.૨૦૨૪ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલી જાહેર નોટિસોમાં પી.એ.આર. ના અસબમિશન માટે એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા લેવામાં આવનારી કોઈપણ દંડનીય કાર્યવાહીની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે તારીખ ૦૨.૦૪.૨૦૨૫ ની જાહેર નોટિસ દ્વારા એન.સી.ટી.ઈ. એ એવું સૂચિત કર્યું છે કે જે સંસ્થાઓએ (ટી.ઈ.આઈ.) પી.એ.આર. સબમિટ કર્યો નથી તેમને એન.સી.ટી.ઈ. એક્ટની કલમ ૧૭(૧) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવશે, તેવી કારણ દર્શાવો નોટિસો પણ હાલની સંસ્થાઓને મળી નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કોઈપણ સંજોગોમાં, રાજ્ય સરકારે અરજદારો ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના પ્રોગ્રામમાં પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લઈ

શકશે નહીં તેવો હુકમ કરતા પહેલા, અરજદારોને ક્યારેય કોઈ તક આપી ન હતી અને જ્યારે અરજદારોને ક્યારેય એ નોટિસ આપવામાં આવી ન હતી કે એન.સી.ટી.ઈ. ની અપેક્ષા મુજબ પી.એ.આર. ન ભરવાના પરિણામે રાજ્યના હાથે આવા ગંભીર પરિણામો આવશે. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આમ, રાજ્ય ન તો એન.સી.ટી.ઈ. એક્ટ કે નિયમો હેઠળ કે અન્ય કોઈપણ નિયમો હેઠળ, અરજદાર સંસ્થાઓ સામે આવી કોઈ દંડનીય કાર્યવાહી કરવા માટે સત્તા પ્રાપ્ત નથી અને જ્યારે એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ કોર્ટ દ્વારા વિવાદાસ્પદ હુકમો રદ કરવામાં આવે અને અરજદારોને પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાની પરવાનગી આપવામાં આવે.

૬. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા પણ ઉગ્રપણે એ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે અરજદારોને એવી કોઈ કારણ દર્શાવો નોટિસ મળી નથી, ત્યારે એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા અરજદાર સંસ્થાઓને આપવામાં આવેલી માન્યતા આજની તારીખે પણ વાજબી અને કાયદેસર છે.

૭. સામેવાળા રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એ.જી.પી. મિ. પાઠક દ્વારા આ અરજીઓનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન એ.જી.પી. તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૨૪ ની જાહેર નોટિસ અને વિવિધ અન્ય દસ્તાવેજો દ્વારા વિગતવાર રજૂઆત કરશે અને જણાવશે કે સંસ્થાઓને તેમનો પર્ફોર્મન્સ અપ્રોક્સિમેટ રિપોર્ટ સબમિટ કરવા માટે બોલાવવાનો એન.સી.ટી.ઈ. નો હેતુ એ શોધી કાઢવાનો હતો કે શું સંસ્થાઓ સંબંધિત સંસ્થા દ્વારા માન્યતા / જોડાણ આપવા માટે

જરૂરી લઘુત્તમ માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે કે નહીં. વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે લગભગ ૮ થી ૧૦ મહિના સુધી પી.એ.આર. સબમિટ ન કરવાના કારણે રાજ્યને સંસ્થાઓના જોડાણ / માન્યતા માટેના માપદંડોને પૂર્ણ કરવાના સંદર્ભમાં પ્રતિકૂળ અનુમાન તારવવાનો હક મળે છે. વિદ્વાન એ.જી.પી. રજૂઆત કરશે કે સમગ્ર દેશમાં શિક્ષક શિક્ષણ પ્રણાલીના લઘુત્તમ ધોરણો જળવાઈ રહે તેની ખાતરી કરવા માટે એન.સી.ટી.ઈ. દ્વારા કવાયત હાથ ધરવામાં આવી હોવાથી, રાજ્ય માત્ર એ સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યું હતું કે લઘુત્તમ માપદંડોને પૂર્ણ ન કરતી આવી સંસ્થાઓ પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ ન લે. આ કોર્ટ દ્વારા પૂછવામાં આવેલા ચોક્કસ પ્રશ્નના જવાબમાં, વિદ્વાન એ.જી.પી. એવી કોઈ જોગવાઈ ચીંધી શક્યા નહીં જેના આધારે રાજ્ય દ્વારા વિવાદાસ્પદ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી છે. વિદ્વાન એ.જી.પી. રજૂઆત કરશે કે જાહેર નોટિસ સ્પષ્ટપણે એન.સી.ટી.ઈ. ના ઈશદાને પ્રતિબિંબિત કરે છે અને રાજ્ય સમગ્ર રાજ્યમાં શિક્ષણનું લઘુત્તમ ધોરણ જળવાઈ રહે તેની ખાતરી કરવા માંગતું હોવાથી, સદ્ભાવના પૂર્વકના હેતુથી વિવાદાસ્પદ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને જ્યારે એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે આ કોર્ટે દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૮. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલો અને સામેવાળા રાજ્યના વિદ્વાન એ.જી.પી. ની દલીલો સાંભળ્યા પછી, આ કોર્ટને એવું પ્રતીત થાય છે કે ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના પ્રોગ્રામમાં પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં અરજદારોને ભાગ લેવાથી પ્રતિબંધિત કરવાની રાજ્યની કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે અધિકારક્ષેત્રની બહારની

જાણાય છે. આ કોર્ટને એવું જાણાય છે કે રાજ્ય દ્વારા આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે, બે પ્રાથમિક આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થવાની હતી;

૮.૧ સૌપ્રથમ રાજ્ય પાસે આવી કવાયત હાથ ધરવા માટે યોગ્ય સત્તાઓની ઉપલબ્ધતા હોવી જોઈએ. આ કોર્ટને એવું પ્રતીત થાય છે કે એન.સી.ટી.ઈ. એક્ટમાં કે અન્ય કોઈ કાયદામાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી, જે સંસ્થાઓ દ્વારા એન.સી.ટી.ઈ. પાસે તેમના પર્ફોર્મન્સ અપ્રોક્સિમિટ રિપોર્ટ્સ ન ભરવા પર સંસ્થાઓને પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાથી પ્રતિબંધિત કરવાની કવાયત હાથ ધરવા માટે રાજ્યને સત્તા આપતી હોય.

૮.૨ આ કોર્ટને એવું જાણાય છે કે સક્ષમ સત્તાઓની ગેરહાજરીમાં, સંબંધિત સંસ્થાઓને પ્રવેશ પ્રક્રિયાથી પ્રતિબંધિત કરવાની કવાયત રાજ્ય માટે હાથ ધરવી ખુલ્લી ન હતી. આ કોર્ટને એવું પણ જાણાય છે કે રાજ્ય પાસે શ્રેષ્ઠ ઇરાદો હોઈ શકે છે, તેમ છતાં આવા ઇરાદાને સત્તાના પૂરતા સ્ત્રોત દ્વારા સમર્થન મળવું જોઈએ અને આવી સત્તાઓની ગેરહાજરીમાં, રાજ્ય દ્વારા લેવાયેલી કોઈપણ કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે અધિકારક્ષેત્રની બહારની હશે, ખાસ કરીને જ્યારે એવું જાણાય છે કે ઉપયોગમાં લેવાયેલી સત્તાઓના પરિણામે સંસ્થાઓનું જોડાણ રદ થયું હોય તેવું લગભગ પરિણામ્યું છે, એટલે કે જ્યારે કોઈ ચોક્કસ વર્ષ માટે સંસ્થાઓને વિદ્યાર્થીઓ પૂરા પાડવામાં આવતા નથી, ત્યારે આ કોર્ટને એવું જાણાય છે કે તે તે ચોક્કસ વર્ષ માટે સંસ્થાઓના જોડાણ રદ કરવા / માન્યતા રદ કરવા સમાન છે.

૮.૩ આ કોર્ટ માટેની બીજી આવશ્યકતા એ રહેશે કે જો રાજ્યને કોઈપણ સંસ્થાઓ સામે આવી દંડકીય કાર્યવાહી કરવા માટે કોઈ કાયદો, નિયમો અને વિનિયમો દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી હોય, તો પણ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન થાય તેની ખાતરી કરવાની રાજ્યની ફરજ હતી. રાજ્યના શ્રેષ્ઠ કેસ મુજબ કે જો સંસ્થાઓ પી.એ.આર. ન ભરે અને એન.સી.ટી.ઈ. ને સબમિટ ન કરે, તો ડિપ્લોમા ઇન એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના પ્રોગ્રામની પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં સંસ્થાઓને ભાગ લેવાથી પ્રતિબંધિત કરવાની સત્તા તેની પાસે હતી, તો પણ રાજ્ય કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોને બાજુ પર મૂકી શક્યું ન હોત. વિવાદાસ્પદ હુકમ પસાર કરતા પહેલા રાજ્ય દ્વારા સંસ્થાઓને કોઈ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હોવાથી, તે કારણે પણ રાજ્યની કાર્યવાહી કાયદાકીય રીતે ખોટી હશે અને તેમાં દખલ કરવી જરૂરી બનશે.

૯. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટના મતે, નીચેના નિર્દેશો ન્યાયના હેતુઓને પૂર્ણ કરશે:

(એ) સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૪૬ ઓફ ૨૦૨૫ અને ૭૯૭૮ ઓફ ૨૦૨૫ અને ૭૯૭૫ ઓફ ૨૦૨૫ ને લગતો તારીખ ૦૯.૦૫.૨૦૨૫ નો વિવાદાસ્પદ હુકમ અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૭૨૮ ઓફ ૨૦૨૫ માં તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૨૫ નો હુકમ, રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર મૂકવામાં આવે છે.

(બી) અરજદારોને પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાની પરવાનગી આપવા સહિતના જરૂરી પરિણામો અનુસરશે.

ઉપરોક્ત અવલોકનો સાથે, હાલની અરજીઓ મંજૂર થયેલી ગણીને નિકાલ કરવામાં આવે છે.

વાચ. એન. વ્યાસ

(નિખિલ એસ. કેરિયલ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.